

Sobrevolant 2022

REPORT ANUAL DE L'INSTITUT CATALÀ D'ORNITOLOGIA

Sobrevolant 2022

núm. 2
Estiu 2023

Editors

Marc Anton, Raül Aymí,
Gabriel Gargallo, Xavier Riera

Col·laboradors

Oriol Clarabuch, Carles Durà, Elisenda Peris,
Sergi Herrando

Disseny i maquetació

Lluc Julià

Edita

Institut Català d'Ornitologia

Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5 | 08019 Barcelona

C/ Girona, 168, ent. 5a | 08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org
Pàgina web: www.ornitologia.org

Junta Directiva

President: Jordi Baucells

Vicepresident: Jordi Garcia Petit

Secretari General: Júlia Alcaraz

Tresorer: Vittorio Pedrocchi

Vocals: Nat Argullós, Joan Aymerich,
Enric Badosa, Rafa González de Lucas,
Helena Navalpotro, Javier Quesada,
Natàlia Pérez-Ruiz, Elena Roca.

e-mail: junta@ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi i seguiment de les poblacions d'ocells que nien, migren o hivernen a Catalunya, així com de fomentar la seva conservació.

© 2023 Institut Català d'Ornitologia
Dipòsit Legal: B22593-2022
ISSN: 2938-205X (Ed. Impresa)
ISSN: 2938-2068 (Internet)

PORTADA

Gavineta de tres dits
Rissa tridactyla
(Jordi Bas).

Editorial

Arriba un altre número de la publicació que vam posar en marxa l'any passat amb el nom de Sobrevolant i que va tenir una magnífica acollida. Tal com vam indicar a la presentació del número precedent, mantenim l'estructura basada en continguts breus per seccions de tots els esdeveniments, actuacions, recerca, i activitats que considerem més rellevants de l'any que deixem enrere.

Així, amb una mirada ràpida podem veure un resum de tot allò que ha estat notícia i dels projectes o activitats, tant locals com internacionals, on l'ICO ha participat.

Aquesta publicació vol esdevenir un mitjà de comunicació sobretot per informar i donar a conèixer aspectes que potser ens han passat desapercibuts en el dia a dia. També per tenir, de forma sintètica, dades dels projectes de l'entitat, i del seu impacte social i ambiental. L'esforç ingent que tota la massa social i col·laboradors de l'ICO fa per a recollir tota mena d'informació de la nostra avifauna es pot percebre quan repassem els resultats anuals i ens mirem les dades compilades.

Un cop repassat el contingut d'aquest número confiem que el lector, ja sigui o no soci de l'ICO, col·laborador o simplement afeccionat als ocells, podrà tenir una opinió sobre quina és la tendència poblacional del botxí a casa nostra, com influeixen el SOCC i l'Atlas de nidificants al catàleg de fauna amenaçada, com va anar l'entrada massiva de gavots de la passada tardor, què ha passat amb les cigonyes anellades amb emissors a l'Empordà, o quants ocells es van anellar a Catalunya el 2022.

En aquest nou número podreu trobar tots aquests i altres continguts i alguns exemples de la recerca feta en forma d'articles científics. Confiem que sigui del vostre interès i serveixi d'inspiració per a nous projectes. Espero que us el feu vostre i que també el divulgueu a totes les persones que puguin estar interessades en l'ornitologia.

Jordi Baucells
President ICO

4

6

8

12

18

Sumari

SOBREVOLANT 2022 • Institut Català d'Ornitologia

4 TENDÈNCIES

- El paper dels seguiments de l'ICO en el catàleg de fauna amenaçada
- El cas del botxí

6 FENOLOGIA-MIGRACIÓ

- El tallarol de casquet, espècie més anellada el 2022
- Marcatge de cigonyes amb emissors
- Arribada massiva de gavots

8 PARTICIPACIÓ - FORMACIÓ

- Ciència ciutadana als instituts
- L'Estació Biològica del Montseny entra en acció!
- Carlos Alvarez-Cros: "Fa quaranta anys que hi soc posat!"

10 RECERCA

- SEGRE, el nou projecte de seguiment de rapinyaires
- Distribució d'ocells aquàtics
- L'anellament com a eina per obtenir dades demogràfiques

12 TRANSFERÈNCIA

- Living Planet Index (LPI)

14 EUROPA

- Atles de Migració d'EURING
- 22è congrés de l'*European Bird Census Council*
- Seminari sobre col·lisió d'ocells amb vidres

16 L'ANY EN XIFRES

- Participació i resum financer

18 PARTNERSHIP

- Congrés d'Ornitologia de les Terres de Parla Catalana a València
- NOCMIG Trektellen
- Presentació del Diccionari dels noms dels ocells del món en català

El paper dels seguiments de l'ICO en el catàleg de fauna amenaçada

El 2022 es va aprovar el catàleg de fauna amenaçada. Marc Anton destaca el paper de les tendències poblacionals i les dades de distribució obtingudes en els programes de seguiment de l'ICO per incloure-hi algunes espècies.

enguany, volem destacar el paper de les dades que els voluntaris recullen en els projectes de seguiment com el SOCC, l'Atlas i el SYLVIA a l'hora d'aportar informació que permeti dotar al país d'eines bàsiques en el camp de la conservació de la fauna. El passat 20 de setembre de 2022 es va publicar al DOGC el catàleg català de fauna salvatge

autòctona amenaçada (*DECRET 172/2022, de 20 de setembre, del Catàleg de fauna salvatge autòctona amenaçada i de mesures de protecció i de conservació de la fauna salvatge autòctona protegida*), un decret legislatiu que ha de representar un punt d'inflexió en la conservació de la fauna. La inclusió de les espècies en el catàleg es basa en el fet de superar uns

llindars de pèrdua en l'abundància i/o en la distribució de les espècies. I aquí és on els projectes de seguiment a gran escala juguen un paper important.

Així, en el Catàleg hi figuren un bon nombre d'espècies que s'hi han incorporat en base a les tendències obtingudes en els projectes de seguiment o en els canvis de distribució determinats en l'Atlas. Els resultats del SOCC han permès incorporar al catàleg espècies com el sisó *Tetrax tetrax*, una espècie amb un seguiment intens per a la qual el SOCC aporta una dada extra, però gens menyspreable, l'agró roig *Ardea purpurea*, una espècie que no s'hagués considerat de no ser per la tendència al SOCC o el boscaler comú *Locustella luscinioides*, amb la tendència calculada en base a combinar dades del SOCC i el SYLVIA, mentre que les dades de l'Atlas han estat clau per determinar pèrdues de distribució molt importants en espècies com el còlit ros *Oenanthe hispanica*, la terrerola vulgar *Calandrella brachydactyla* o el mussol comú *Athene noctua*, entre moltes altres.

Queda palesa la importància de disposar de sistemes de seguiment robustos que posin l'alerta sobre situacions que molts ja intuïm, però que sense dades no es poden afirmar amb la rotunditat necessària.

El còlit ros figura en el catàleg en la categoria vulnerable a causa de la pèrdua de distribució que ha patit en els darrers anys.
Foto: Xavier Riera.

El catàleg en dades

El catàleg representa una prioritització de les espècies a conservar

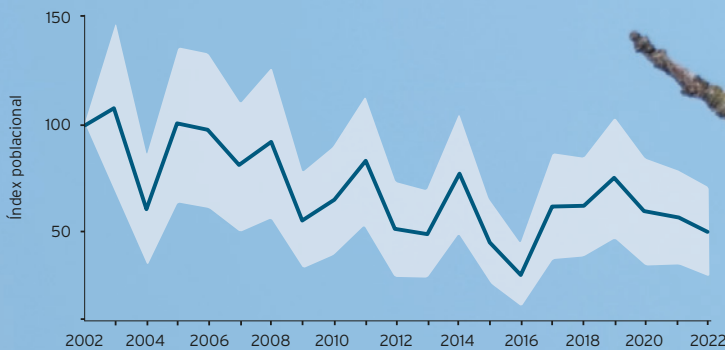
384 espècies incloses
111 en perill d'extinció
255 vulnerables
18 extintes com a reproductores

67 espècies d'ocells incloses
25 en perill d'extinció
35 vulnerables
19 catalogades en base a seguiments

El cas del botxí

El botxí apareix al Catàleg de fauna amenaçada en la categoria En Perill. Els motius de la seva inclusió han estat un declivi accentuat tant en població com en distribució determinats per les dades del SOCC i de l'Atlas respectivament.

◀ Tendència poblacional del botxí que assenyalava un descens acumulat proper al 50% en les dues darreres dècades.

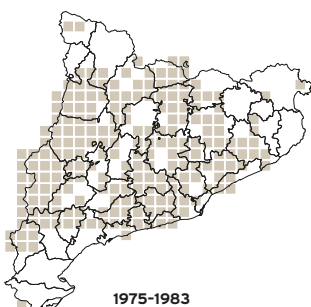
El decret que regula el catàleg de fauna amenaçada inclou en el seu annex aquelles espècies i subespècies de la fauna salvatge autòctona protegida que es troben amenaçades. Aquestes es classifiquen en les categories de "en perill d'extinció", "vulnerables" o "extintes com a reproductores a Catalunya" segons el seu estat de conservació i grau d'amenaça. Per a la inclusió de les espècies catalogades en les categories "en perill d'extinció" o "vulnerables", s'han d'aplicar uns criteris tècnics definits en la legislació estatal. Aquests criteris s'han de basar en la millor informació disponible i se

centren sobretot en el fet que les espècies que s'han d'incloure en els catàlegs superin uns llindars de pèrdua en la distribució i la població en els darrers anys.

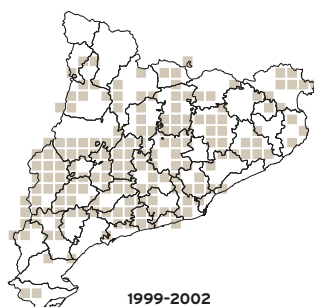
En el cas dels ocells es van utilitzar, entre d'altres, les dades del SOCC i de l'Atlas dels ocells nidificants. Una de les espècies que s'ha incorporat en base a aquestes dades ha estat el botxí meridional *Lanius meridionalis*, que presenta pèrdues considerables, tant en població com en distribució. En el cas de la població, el SOCC donava una pèrdua del 50% de les poblacions en els darrers 20 anys que permet catalogar-lo com

a "vulnerable". Aquesta pèrdua també es donava en la distribució amb més d'un 50% en 30 anys que permet classificar-lo com "en perill d'extinció". Per tant, va quedar clar que el botxí s'havia d'incloure en el catàleg amb la categoria "en perill d'extinció", com finalment ha estat.

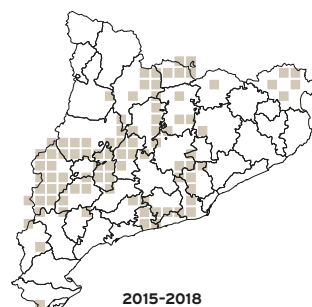
Aquest és un cas molt clar de com la ciència ciutadana en la qual hi participeu un bon nombre de vosaltres, pot contribuir a la conservació d'una espècie que no hagués estat inclosa en el Catàleg si no s'hagués pogut disposar d'aquesta valuosa informació.

1975-1983

1999-2002

2015-2018

◀ Mapes de distribució 10 km de presència reproductora del botxí a cadascun dels tres Atlas d'ocells nidificants de Catalunya. S'hi indica els índexs de canvi en el nombre de quadrats 10 km ocupats entre l'Atlas 1 i l'Atlas 3, i entre l'Atlas 2 i l'Atlas 3, respectivament.

↓ 52% - 62%

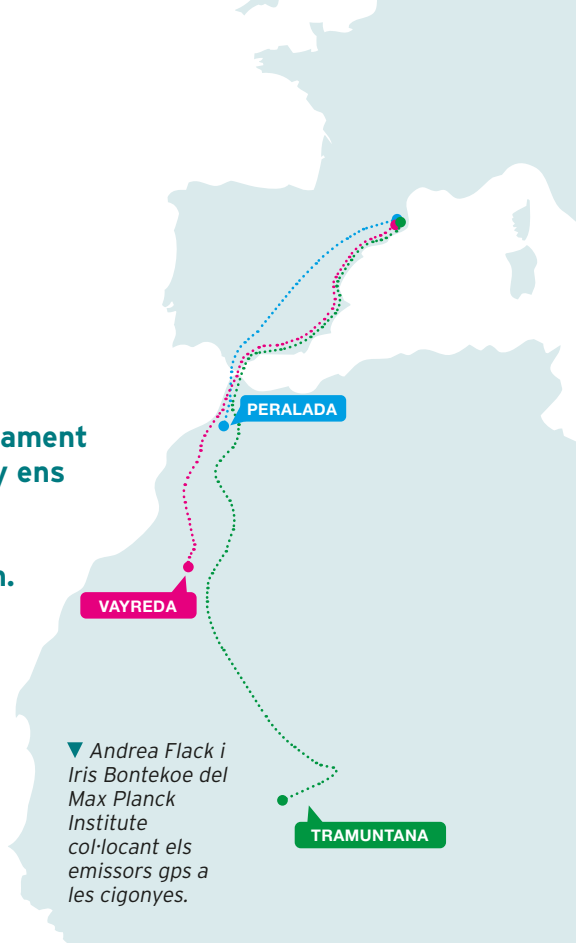
↓ 41% - 53%

Marcatge de cigonyes amb emissors

El 26 de maig de 2022 va tenir lloc per 11è any consecutiu l'anellament de polls de cigonya als jardins del castell de Peralada. Aquest any ens van visitar tècnics del *Max Planck Institute* d'Alemanya, que van col·locar 8 emissors via satèl·lit per conèixer on emigren les cigonyes que neixen a l'Empordà. Ens ho explica l'Oriol Clarabuch.

En aquesta edició hi van assistir 250 nens que a part d'altres activitats relacionades amb les cigonyes van veure com es posaven els emissors. Aquestes cigonyes es van batejar amb els noms de *Peralada*, *Empordà*, *Tramuntana*, *Aiguamolls*, *Apnae*, *Vayreda*, *Dalí* i *Pompeu* i es van poder seguir en directe a través de l'app gratuïta *Animal Tracker*. Malauradament, una de les cigonyes va morir electrocutada a l'Empordà ja als primers dies després de l'envol. La resta van poder emigrar cap al sud, però una va morir a Algesires (Cadis) i la resta també van patir una sort similar, ja al continent africà a Algèria, el Marroc, el Senegal, Gambia, Mali i Mauritània. Les dues mortes a la península van ser electrocutades, mentre que alguna de les mortes a Àfrica sembla que ha pogut morir caçada per al consum humà. De les 8 cigonyes marcades només una ha

sobreviscut i ha tornat a l'Empordà i després d'una temporada per la zona s'ha establert als voltants de Banyoles. El marcatge d'aquests exemplars ha permès conèixer tant la seva dispersió com l'alta mortalitat que pateixen durant el primer any de vida.

▼ *Andrea Flack i Iris Bontekoe del Max Planck Institute col·locant els emissors gps a les cigonyes.*

El tallarol de casquet, espècie més anellada el 2022

El balanç d'anellament de l'OCA de 2022 es manté en els 80.000 ocells anellats, xifra molt similar a la de l'any anterior. El tallarol de casquet, amb 12.453 exemplars, ha estat l'espècie més anellada, seguit del mosquiter comú (6.169) i el pit-roig (4.692).

S'han rebut 126 balanços i els anelladors de l'ICO durant 2022 van marcar 80.420 ocells dels quals 5.718 són anellaments fets als diferents centres de recuperació de la Generalitat d'exemplars nascuts en captivitat o rehabilitats. Es manté la regularitat quant a xifres en comparació amb 2021 quan ja es van superar els 2 milions d'ocells anellats a Catalunya des de l'inici

de l'activitat l'any 1975 com a Grup Català d'Anellament.

D'entre les espècies més anellades durant 2022 cal destacar el tallarol de casquet, el mosquiter comú, el pit-roig, l'oreneta vulgar i la boscarla de canyar, la majoria capturades en campanyes de migració, estacions *Sylvia* i també en projectes personals.

OCA

Tallarol de casquet
Dibuix: Toni Llobet

La invasió dels mal anomenats pingüins

Durant la tardor/hivern de 2022 es va produir una entrada excepcionalment forta de gavots *Alca torda* per l'estret de Gibraltar cap a la Mediterrània. De fet, se'n van veure al llarg de tota la costa catalana i el nombre d'observacions des del 17 de novembre fins a finals d'any multiplica gairebé per 30 el valor més alt obtingut durant el mateix període des de 2009. Ens ho detalla Xavier Riera.

El fenomen sembla que va estar directament relacionat amb l'arribada de successius fronts associats a borrasques que van assolir l'Atlàntic occidental i que, a més a més d'incrementar el nombre d'observacions d'aquesta espècie a la Mediterrània, va provocar que un bon nombre d'exemplars arribés en unes condicions físiques tan crítiques que van acabar morint. Com es veu a la gràfica de sota, la mortalitat va anar augmentant, des de l'inici de l'episodi per tocar sostre durant la segona setmana de desembre, i recular posteriorment fins a finals d'any. Aquest patró

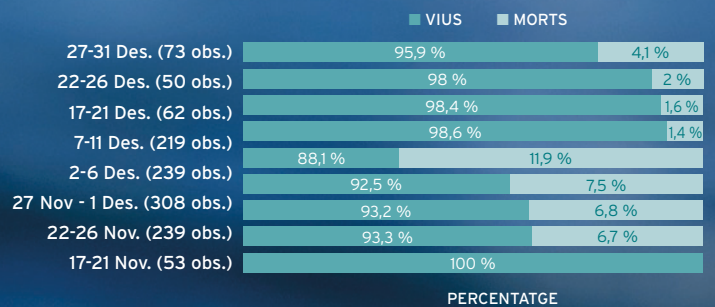
posa de manifest que els exemplars que van aconseguir aguantar les primeres setmanes van poder alimentar-se prou per recuperar la condició física i sobreviure.

Cal agrair a tots els col·laboradors d'Ornitho.cat la seva tasca, ja que les dades aportades al portal durant aquest episodi anòmal van permetre fer un seguiment acurat del fenomen i informar convenientment la ciutadania a través dels mitjans de comunicació que se'n feren ressò.

▲ Observacions de gavot a la costa catalana
Font: Ornitho.cat

PENTADES
Nº OBSERVACIONS

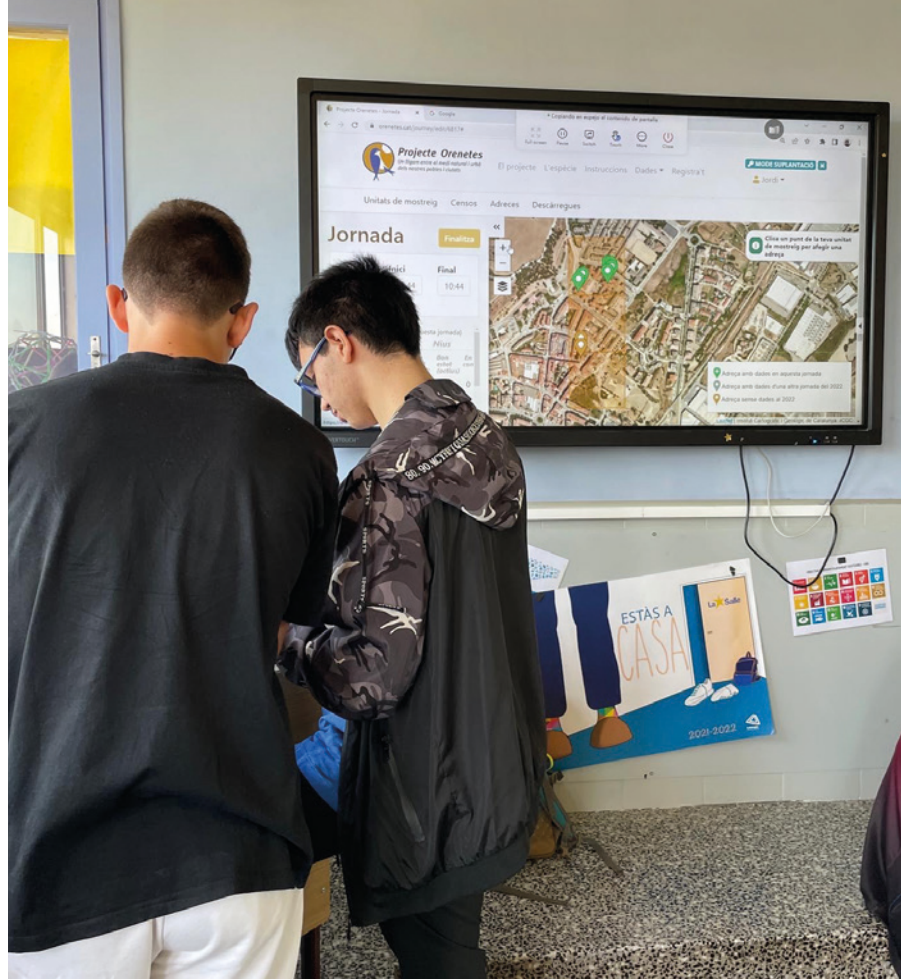
▲ Mortalitat de gavots durant la tardor/hivern de 2022
Font: Ornitho.cat

Ciència ciutadana als instituts

Xavier Riera ens parla d'un projecte per conèixer on fan els nius els ocells als edificis de les ciutats i pobles ideal per treballar amb alumnes de col·legis i centres docents.

A partir d'un encàrrec de l'Ajuntament de Manresa a través de la Diputació de Barcelona, el 2022 vam enllestir un projecte Aprenentatge-Servei sobre els ocells urbans. Un ApS és un projecte educatiu amb utilitat social i, en aquest cas, el consistori manresà volia tenir un millor coneixement dels ocells que fan el niu en els edificis de la ciutat. Des de l'ICO vam preparar una proposta d'ApS que girava al voltant dels projectes Orenetes, Colònies de falciots i Nius, de manera que l'alumnat pogués pensar els nius d'oreneteta cuablanca, falciot negre i ballester i qualsevol altra espècie no inclosa en els dos

▲ Alumnes entrant dades en el projecte Orenetes.

primers projectes, respectivament. Aquest ApS constava d'una fase d'aprenentatge més teòrica a l'aula i una de servei que va consistir, sobretot, a realitzar sortides de camp, acompanyats de tècnics de l'ICO, per participar en els tres projectes de ciència ciutadana esmentats abans. Per tal de

comprovar la idoneïtat de la nostra proposta es va fer una prova pilot durant l'hivern i la primavera amb alumnes de la Salle de Manresa.

En cas que sigueu docents i vulgueu treballar aquest ApS podeu trobar-lo en el següent enllaç: <https://tuit.cat/d90ce>

L'Estació Biològica del Montseny entra en acció!

Durant 2022 l'EB Montseny va acollir deu voluntaris de diferents nacionalitats que van aprendre i participar en tots els nostres projectes de ciència ciutadana.

L'ICO ja feia alguns anys que gestionava l'EB Montseny, però no va ser fins al 2021 que vam aconseguir el segell de qualitat de voluntariat europeu, atorgat pel Cos Europeu de Solidaritat (CES) i fins al gener de 2022 que vam rebre els primers voluntaris internacionals, que s'allotgen a Fontmartina permanentment. Les seves tasques comprenen la participació i divulgació, entre els diferents agents socials del territori, dels projectes de ciència ciutadana de l'ICO (ODJ, Ornitho, Nius,

Orenetes, Sylvia, Migració, Marques especials, SEGRE i SOCC). També participen en alguns projectes d'altres organitzacions (Quirocaixes, Quirorius, Projecte Irons, Seguiment de rius...) i en alguns de propis. La presència permanent dels voluntaris ens ha permès, a més, dinamitzar els equipaments, millorar-ne les instal·lacions i facilitar el contacte amb les persones que s'hi vulguin allotjar. Si voleu estar al dia de les activitats que s'hi fan, seguïu-nos a: @EBMontseny_ICO .

CARLES DURÀ

Carlos Alvarez-Cros:

“Fa quaranta anys que hi soc posat!”

Carlos Alvarez-Cros en una sortida a Platja d'Aro.

A l'escrit que ve a continuació, Carlos Alvarez-Cros fa un esbós del que ha estat la seva trajectòria ornitològica col·laborant en diversos projectes de l'ICO, primer com a anellador però també als atles i SOCC, a més de ser probablement la persona que ha fet més lectures d'anelles de gavines a Catalunya i també dels que més llistes d'ornitho ha emplenat. Aquí va un resum breu de quaranta anys d'activitat sense parar testimoniat també per diversos llibres i quies.

De jove, anava a cacera. Amb el meu germà no vam trigar gaire a canviar l'escopeta per una càmera fotogràfica. En conèixer altres veïns de la vall del Ridaura tocats de l'ala com nosaltres, al 1990, vam fundar el Grup de Natura Sterna (avui més actiu que mai). Alguns ens vam formar i convertir en anelladors i, per tant, en membres del Grup Català d'Anellament, l'embrió de l'actual ICO.

De les dades que vam reunir, al 1999, en va sortir el llibre *Els Ocells de la vall del Ridaura* i, més tard, un web (encara actiu) per actualitzar-lo. Quasi dues dècades després, amb en Fran Trabalon, publicàvem la *Guia de camp dels ocells a Catalunya*. Qui m'ho havia de dir!

Sempre que he pogut, he participat als projectes de l'ICO: als dos darrers Atles de Nidificants i al d'ocells a l'hivern; també em vaig encarregar d'alguns escrits per als anuaris i, quan va néixer el SOCC, em vaig apuntar a fer un itinerari. El 2004, vaig muntar un PERNIS,

però, en constatar que els ocells planadors quasi no passen per la vall del Ridaura, vaig desistir.

Un avorrit dia de 2003 vaig girar el telescopi cap a uns grups de gavians... Vaig llegir quatre anelles! Darrere vingueren més de 16.000 lectures de diverses espècies i l'endinsament al fascinant món dels gavians.

Junt amb altres companys, al 2005, vam fundar el CAE (Comitè Avifaunístic Empordanès).

Al 2009, quan es va presentar el portal Ornitho.cat, ja vaig intuir que era una eina meravellosa. Ho entro tot i sempre en recomano i en fomento l'ús. Per a mi, a més, ha constituït un estímul (ara, retirat, tinc més temps) per introduir-me en l'observació d'altres grups animals. Tot plegat un aprenentatge i un aprofundiment en la meva afició, així com una manera de fer país.

En aquesta secció Elisenda Peris, Marc Anton i Raül Aymí han seleccionat alguns dels articles més rellevants publicats durant 2022 en els quals hi ha participat l'ICO. En aquesta ocasió es tracten temes com models de distribució en ocells aquàtics, el nou projecte de seguiment de rapinyaires de Catalunya i la variació en taxes demogràfiques de passeriformes.

Xavier Riera

1 Es presenta el nou seguiment de rapinyaires forestals a Catalunya

El SEGRE (Seguiment General de Rapinyaires forestals en Espais naturals protegits) es va presentar al 22è congrés de la EBCC i l'article metodològic que es comenta aquí. L'article situa l'interès i el coneixement que han despertat els rapinyaires i incideix en el fet que degut al secretisme de la seva biologia, el seguiment de les espècies ha resultat insuficient a la conca Mediterrània. Destaca que la manca d'una metodologia estandarditzada pel seguiment no ha permès comunicar-ne l'estat de les seves poblacions de la Directiva Ocells de la Unió Europea i apunta que a Catalunya, la informació recollida pels rapinyaires forestals ha estat especialment escassa en contraposició a la informació existent dels rapinyaires rupícoles. Per aquests motius, el 2019 l'ICO va iniciar un nou sistema de monitoratge a llarg termini per a aquestes espècies després d'un llarg procés de discussió i d'avaluar experiències de Catalunya i altres països europeus. El projecte coordina la

recollida precisa d'observacions de rapinyaires forestals per tal de calcular-ne territoris amb l'objectiu final d'informar sobre les seves tendències. El protocol de camp determina quatre censos de 3 hores al matí des d'un punt fix d'observació amb bona visibilitat, dins una graella de referència de 2.5 x 2.5 km per tal d'acabar cobrint tota la temporada de reproducció de les espècies objectiu entre març i juliol. Cada observació feta queda geolocalitzada junt amb un codi de comportament per determinar l'estat de reproducció i permetre el mapeig de territoris. Els anys pilot del projecte semblen prometedors aportant un increment en l'estandardització de les metodologies de seguiment per aquest grup d'espècies.

Per saber-ne més

Peris-Morente, E., Anton, M., Burgas, D., & Herrando, S. 2022. A new project to monitor forest raptors in Catalonia. *Ornithologischer Beobachter* 119: 390-399.

Xavier Riera

2 Models versus realitat: distribució d'ocells aquàtics

Els canvis en la distribució dels ocells és un aspecte clau a l'hora d'enfocar les mesures de conservació. Les espècies d'ocells dels aiguamolls han anat disminuint la mida de la població a tot el món a mesura que l'escalfament global i el canvi d'ús del sòl afecten els seus hàbitats adequats. En l'article que es comenta aquí s'han utilitzat models de distribució d'espècies (SDM) per predir els canvis en la distribució de 64 ocells d'aiguamolls no passeriformes que es reproduïen a Europa. Els SDM es van desenvolupar amb les dades recollides per al primer Atlas europeu d'ocells reproductors i dades climàtiques i d'ús del sòl per predir els canvis de distribució de 1970 a 2070. A continuació, es van comparar els canvis de distribució durant un període de temps de 30 anys utilitzant dades del segon Atlas europeu d'ocells reproductors. Els models van predir amb èxit que el 75% de les 64 espècies d'ocells contraurien la seva àrea de reproducció en el futur, mentre que la resta d'espècies (majoritàriament espècies reproductores del sud)

1 L'aguila marcenca és una de les espècies diana del projecte SEGRE que recull dades dels rapinyaires que crien en medis forestals.

2 Bona part de les espècies d'aiguamolls com els xibecs de la fotografia han desplaçat les seves poblacions cap al nord seguint l'escalfament global.

3 L'anàlisi conjunt de les dades d'una àmplia xarxa d'estacions d'anellament d'esforç constata a nivell europeu, ha permès conèixer la variabilitat de paràmetres demogràfics com productivitat i supervivència.

Reül Aymí

t: canvis en la aquàtics en projecció

ampliarien la seva àrea de reproducció cap al nord. En tots els casos es preveu un desplaçament cap al nord. Els canvis previstos es van associar positivament en la majoria dels casos amb els canvis observats, tot i que eren generalment més grans, la qual cosa suggereix que els canvis en la distribució dels ocells poden anar endarrerits respecte al canvi climàtic. L'article suggereix que s'ha de tenir cura a l'hora de valorar el cas de cada espècie en particular, tot i que els resultats posen de manifest la necessitat urgent d'accions de gestió, com ara la creació i restauració d'aiguamolls, per millorar la resiliència de les aus aquàtiques davant els canvis ambientals esperats en el futur.

Per saber-ne més

Soultan, A., Brotons, L., Herrando, S. *et al.* 2022. The future distribution of wetland birds breeding in Europe validated against observed changes in distribution. *Environmental Research Letters* 17 (2), 024025

3 L'anellament per conèixer paràmetres demogràfics a gran escala

Aquest article analitza els paràmetres demogràfics de 334 estacions d'esforç constant, incloent les dades de les nostres estacions *Sylvia*. La dinàmica de les poblacions d'ocells es regeix per les taxes demogràfiques, les quals varien espacialment i/o temporalment en resposta a les condicions ambientals. Les accions de conservació per a les poblacions d'espècies comunes, però en declivi, ens permeten explotar aquesta variació per orientar ubicacions (o anys) en què les taxes són baixes, però només si són coherents espacialment o temporalment es produeix una variació en les taxes demogràfiques. Utilitzant les dades demogràfiques a llarg termini de diverses espècies de passeriformes europeus, aquestes ens mostren que la productivitat tendeix a variar entre els llocs (de manera consistent entre anys), mentre que les taxes de supervivència solen variar entre anys (de manera coherent entre els llocs) i aquesta sincronia espacial és més comuna en supervivència que en productivitat. Identificant les

condicions associades a les baixes taxes demogràfiques podríem, per tant, proposar actuacions de conservació per millorar la productivitat o la supervivència. Així, doncs, conèixer la variació espai-temporal de la demografia pot ser una eina important en la política de conservació i per saber quines accions influeixen en les taxes demogràfiques. Els programes de ciència ciutadana són una font valuosa de dades demogràfiques, que proporcionen informació a gran escala i en grans extensions espacials.

Per saber-ne més

Morrison, C.A., Butler, S.J., Clark, J.A., Arizaga, J., Baltà, O. *et al.* 2022. Demographic variation in space and time: implications for conservation targeting. *R. Soc. Open Sci.* 9: 211671. DOI: 10.1098/rsos.211671

L'aportació de l'ICO a l'Índex de Planeta Viu a Catalunya

A finals de 2022 l'Observatori del Patrimoni Natural i la Biodiversitat de Catalunya va obrir en la seva pàgina web un apartat per difondre els resultats del projecte Índex de Planeta Viu a Catalunya. L'ICO hi va tenir un paper clau i va aportar dades dels projectes de seguiment per a un total de 148 espècies, a més de coneixement tècnic.

L'Índex de Planeta Viu a Catalunya (LPI-Cat) és l'adaptació a escala catalana de l'indicador *Living Planet Index* (LPI). El LPI representa una mesura de l'estat de la diversitat biològica del món basada en les tendències poblacionals dels vertebrats d'hàbitats terrestres, d'aigua dolça i marins i ha estat adoptat per la Convenció de Diversitat Biològica de Nacions Unides com a indicador del progrés cap al seu objectiu de "prendre mesures efectives i urgents per aturar la pèrdua de biodiversitat".

El LPI-Cat segueix en bona mesura el mateix estàndard que el LPI mundial i es fonamenta només en dades de programes de seguiments de biodiversitat a escala catalana i llarg termini, estandarditzats, organitzats majoritàriament per entitats que coordinen el treball de camp i realitzats fonamentalment per persones voluntàries expertes en la matèria. Aquests projectes recullen anualment comptatges d'individus en estacions de mostratge on es fa el seguiment de forma periòdica i entre ells hi figuren el SOCC i el SYLVIA impulsats per l'ICO. En total, el SOCC aporta informació sobre la tendència poblacional de 140 espècies d'ocells i 8 de mamífers, mentre que el SYLVIA complementa aquesta informació

per a un total de dues espècies. En total un 46% de les espècies incloses al LPI-Cat provenen de projectes de l'ICO.

L'indicador es calcula com la mitjana geomètrica de cadascuna de les tendències de les 321 espècies per a les quals es disposa de dades robustes de seguiment. El resultat mostra una davallada del 24% des de 2002 en l'abundància mitjana de les poblacions d'aquestes espècies. Per al conjunt dels vertebrats, aquesta pèrdua és només del 6%. Aquests resultats són d'una magnitud menor que els que es donen en el global mundial, on la gran pèrdua de biodiversitat s'està produint a les regions tropicals. A Catalunya, el LPI-Cat és un indicador clau tant en el

desenvolupament de l'"Estratègia del Patrimoni Natural i la Biodiversitat de Catalunya", com en l'informe "Estat de la natura a Catalunya 2020".

MARC ANTON & SERGI HERRANDO

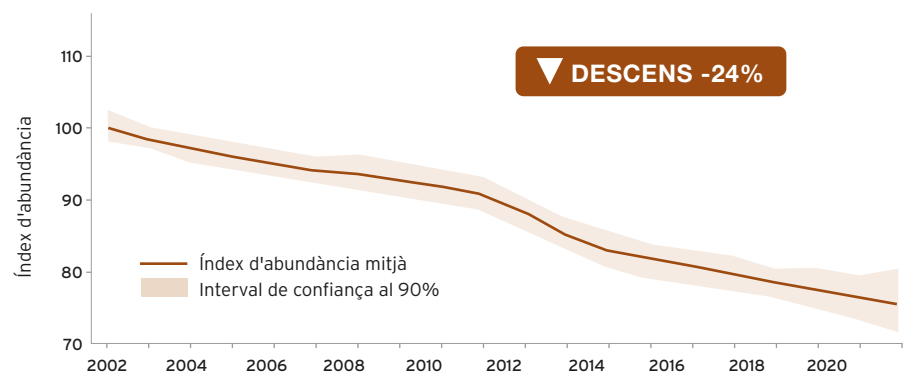
Per saber-ne més

LPI-Cat: <https://observatorinatura.cat/lpi/>

LPI: <https://livingplanetindex.org/>

Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat de Catalunya: <https://scur.cat/X2DPOJ>

Estat de la natura a Catalunya 2020: <https://observatorinatura.cat/productes/#informe-estat-natura>

▲ Indicador de l'Índex de Planeta Viu (LPI-Cat) a Catalunya entre 2002-2022.

El LPI en dades

321 espècies analitzades

6 grups biològics

12 projectes de seguiment

24% de descens entre 2002 i 2022

Ocells: 155 espècies

Papallones diürnes: 122 espècies

Mamífers: 21 espècies

Rèptils: 5 espècies

Amfibis: 9 espècies

Peixos d'aigües continentals: 9 espècies

El LPI-Cat mesura els canvis mitjans en les poblacions d'animals a Catalunya. Els seus resultats disminuirien aquest grup de fòtges en un 24%.

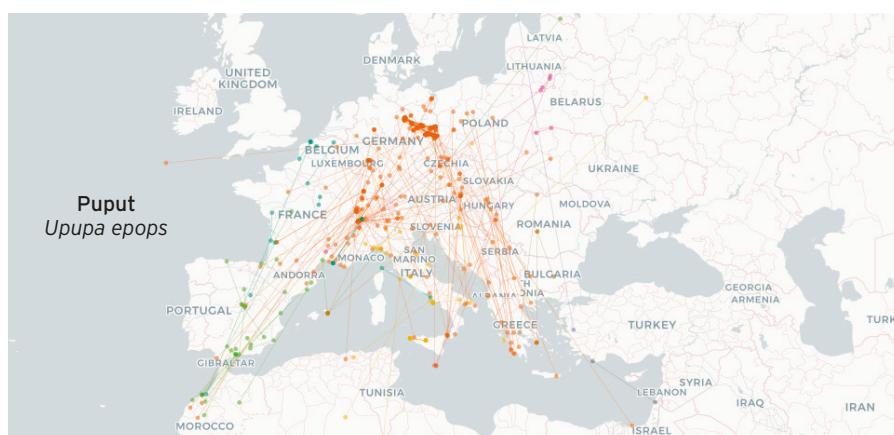
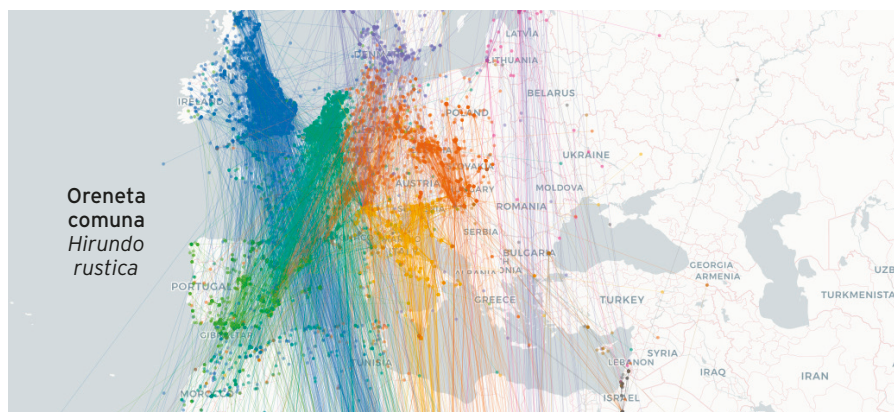
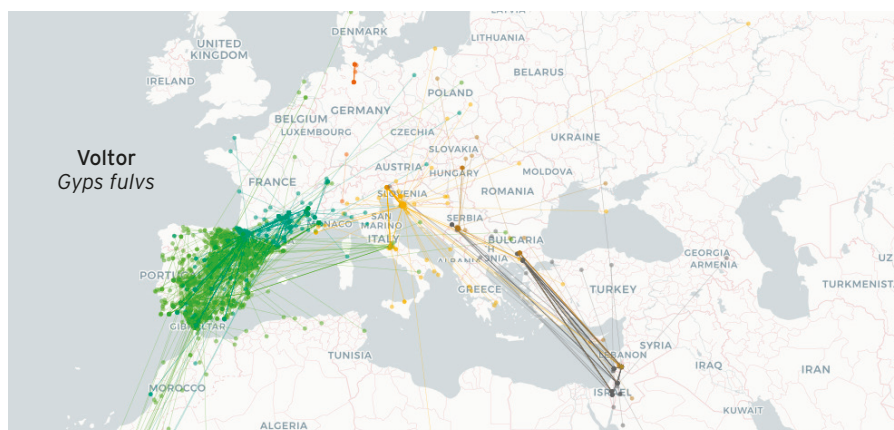

Presentació de l'Atles de Migració d'EURING

El 26 de maig de 2022 es va fer la presentació de l'Atles de Migració d'EURING (*Eurasian African Migration Atlas*) i es va posar en funcionament el lloc web. Raül Aymí ens parla d'aquest esdeveniment.

L'acte de llançament va tenir lloc a l'illa de Ventotene, Itàlia, la tarda del dijous 26 de maig, organitzat per Fernando Spina i dirigit especialment al govern italià, que va finançar el projecte. Aquest esdeveniment va comptar amb la presència d'alguns representants de l'equip de l'Atles. Les dades recollides pels programes EURING i conservades al banc de dades proporcionen el material clau que sustenta aquest Atles. El lloc web de l'Atles de la migració inclou agraïments per a totes les oficines que han proporcionat informació bàsica.

El nou Atles de migració Àfrica-Euràsia en línia està disponible gratuïtament i ofereix mapes interactius que mostren moviments de 300 espècies, juntament amb una àmplia gamma de textos interpretatius i estadístiques de suport, escrits i editats per un equip internacional d'experts en migració on també hi ha col·laborat l'ICO. L'Atles es basa principalment en les recuperacions d'ocells anellats recollides pels esquemes europeus, recopilades i gestionades per la Unió Europea per a l'Anellament d'Ocells (EURING). Tanmateix, per unes 100 espècies, també inclou dades de seguiment en directe de la base de dades Movebank, amb més informació sobre els moviments individuals. En contrast amb els atles impresos que aviat esdevenen antiquats, l'Atles en línia s'actualitzarà periòdicament a mesura que hi hagi noves dades disponibles, tant de Movebank com d'EURING. Esperem que gaudiu explorant la increïble migració dels ocells i els patrons presentats a l'Atles de migració d'ocells Àfrica-Euràsia, i que esdevingui una eina vital per donar suport a la conservació i la recerca.

Aquest Atles és el resultat de molts anys de feina d'anelladors anònims que han anellat milions d'ocells arreu d'Europa, un agraïment molt especial per a tots ells!

Per saber-ne més

<https://www.migrationatlas.org>

▲ Tres exemples de mapes de l'Atles de migració. De dalt a baix els mapes del voltor, l'oreneteta comuna i la puput.

La família de l'EBCC ens vam trobar a Lucerna

Durant 2022 l'European Bird Census Council (EBCC) va organitzar el seu 22è congrés. L'Elisenda Peris ens explica com l'ICO hi va tenir una participació destacada.

Entre el 3 i el 8 d'abril del 2022 va tenir lloc la 22a conferència de l'EBCC. Ha estat el setè congrés d'aquesta entitat en què l'Institut Català d'Ornitologia hi assisteix i hi participa de forma activa. En total, set membres de l'equip tècnic de l'ICO hi van participar, tots fent xerrades d'interès per als assistents del congrés, des del Martí Franch, fent un repàs de la coordinació i resultats del nou Atlas de nidificants de Catalunya, fins al Gabriel Gargallo, director de l'ICO, presentant l'EuroBird portal. Aquesta conferència va permetre a l'equip de l'ICO fer xarxa amb altres associacions ornitològiques d'arreu del territori europeu i extreure'n experiències per portar cap a la nostra institució. Un dels majors aprenentatges va ser com a resultat de la xerrada sobre el nou projecte SEGRE que va fer la coordinadora del SOCC, l'Elisenda Peris. A més, l'ICO va poder demostrar, un cop més, la seva perseverança i treball de qualitat al costat d'altres instituts d'ornitologia

En Martí Franch va presentar l'Atlas d'ocells nidificants de Catalunya 2015-2018.

com el suís, organitzador del congrés, amb la xerrada del Sergi Herrando, coordinador científic de l'ICO, que comparava els resultats d'abundància obtinguts amb l'Atlas Europeu vs. les estimes generades per la llista vermella d'ocells d'Europa, o el David Martí, informàtic de l'ICO i CREA, que va presentar la nova base de dades

d'ocells per a l'EBCC. Divendres a la tarda va parlar en Marc Anton, coordinador de l'àrea de monitoratge de l'ICO, sobre l'Índex del Planeta viu a Catalunya. Tots vam tornar a casa amb la motxilla plena d'experiències i amb els ulls posats en un futur que assegura ser prometedori i intens.

Seminari sobre col·lisió d'ocells amb vidres

Organitzat pel Life BooGI-BOP d'Alemanya, el passat 3 de juny de 2022 es va celebrar un seminari en línia sobre la col·lisió d'ocells amb edificis que va aplegar experts de diversos països d'Europa amb exemples i propostes de solució. L'ICO hi va ser present amb una ponència.

La col·lisió d'ocells contra les superfícies de vidre és un problema que se subestima repetidament, també perquè només es detecten al voltant del 20% de les col·lisions d'ocells. Desenes o centenars de milers d'ocells xoquen amb vidres cada dia a tot Europa i no sobreviuen. I les xifres podrien seguir augmentant ja que cada cop es construeix més amb vidre. No obstant això, hi ha

maneres de combinar la construcció amb "vidre i llum" i la protecció dels ocells. En aquest seminari es van mostrar les nocions bàsiques i les possibilitats tant per a edificis existents com per a edificis nous.

Per saber-ne més

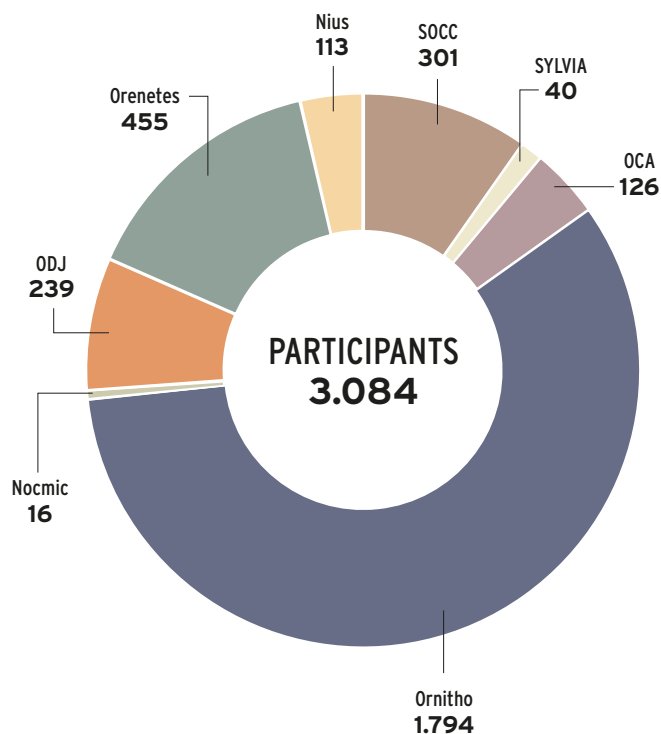
https://www.biodiversity-premises.eu/en/eventreader/Bird_Strik_Online_Seminar.html

▲ Boscàrta de canyar morta per col·lisió amb vidres. Foto: Raül Aymí.

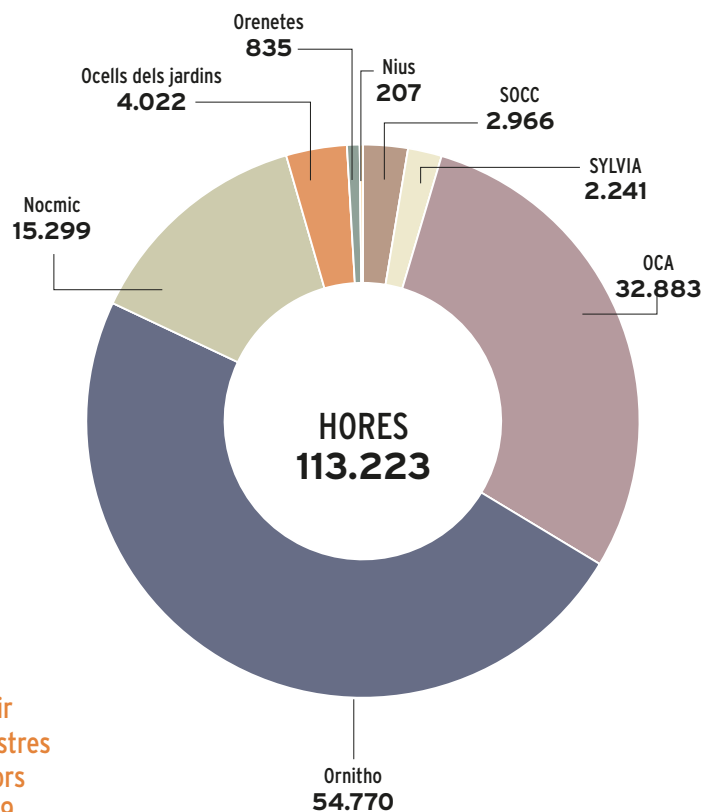
Participació

Gabriel Gargallo ens mostra el nivell de participació als projectes de seguiment de de l'ICO durant 2022. Un any més, va ser molt alt i es van tornar a assolir xifres rècord al SOCC, Ornitho.cat i Orenetes.

Durant 2022, més de tres mil persones van participar en els diferents projectes de seguiment de l'ICO i, en conjunt, només comptant el temps dedicat a la recollida de dades, hi van dedicar prop de 113 mil hores de feina. Això equival a prop de 69 jornades anuals de treball a temps complet! A més, durant 2022, els projectes SOCC, Ornitho.cat i Orenetes van assolir, novament, xifres de participació rècord. En el cas del SOCC, cal destacar que el nombre d'itineraris actius ja supera amb escreix els 350, una xifra realment remarcable, mentre que en el cas d'Ornitho.cat ha estat particularment notori l'augment en el nombre de participants: un 10% més que al 2021. Però si hi ha un projecte en què les xifres de participació destaquen especialment enguany, aquest és Orenetes: enguany hi han participat un 29% més de persones que durant 2021 i s'ha superat el rècord de nius censats anterior en gairebé 4.000 nius.

▲ Sortida a Montgai.
Foto: Marina Cuito.

La xifra total d'hores que dediquen a recollir dades de camp els nostres milers de col·laboradors equival a la feina de 69 persones a temps complet durant un any!

Resum financer

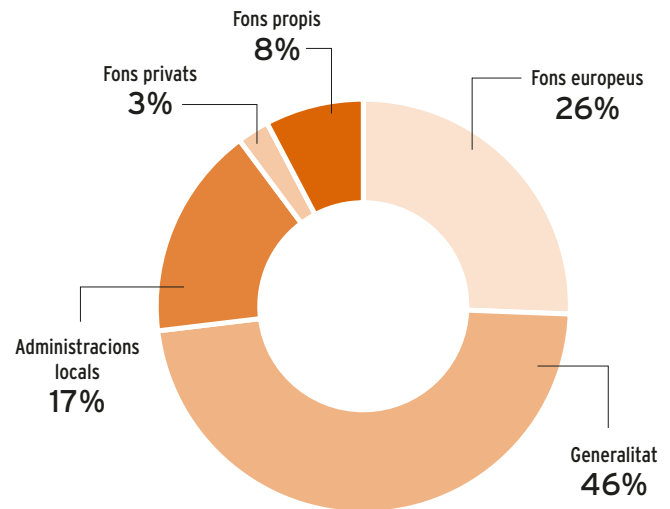
L'any 2022 hem tingut uns ingressos de gairebé 800.000€. Una xifra rècord que és fruit de l'increment sostingut que ha tingut la nostra entitat des de 2015 i que ens ha permès duplicar, amb escreix, els valors que teníem només fa vuit anys.

Els comptes de l'any 2022 es van tancar amb un saldo positiu de poc més de 4 mil euros (4.150,97€), una xifra rècord d'ingressos (795.233,61€) i un patrimoni net de més de mig milió d'euros (525.377,60€).

El suport econòmic que rebem del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural va augmentar un 57% durant el 2022, fins assolir un 46% del total dels nostres ingressos. Aquest increment ens ha permès consolidar i millorar els principals projectes de seguiment d'ocells a llarg termini que tenim en marxa i de donar un suport més ampli i adequat a la Generalitat de Catalunya en diferents aspectes vinculats al seguiment i avaluació del medi natural.

Els fons que provenen d'Europa

► *Contribució relativa de les diferents fonts de finançament de l'ICO durant 2022.*

també s'han incrementat marcadament enguany (un 30%) gràcies, sobretot, al desenvolupament, conjuntament amb institucions com ara la BTO i SOVON, d'un projecte per valor de 150 mil euros en què es va donar suport a l'European Food and Safety Authority (EFSA) en el seguiment de la grip aviar a Europa. A més, durant 2022 també vam rebre una aportació de més de 50 mil euros del Programa del Cos de Solidaritat Europeu (CES) per acollir voluntaris a l'EB de Fontmartina al llarg de tot l'any (vegeu pàgina 8). El suport d'aquest programa europeu esperem

que ens permeti donar un impuls definitiu a tota la feina que fem en aquest important equipament del PN del Montseny.

Pel que fa a les administracions locals, cal destacar, novament, la col·laboració a llarg termini que tenim amb la Diputació de Barcelona per a l'execució dels plans de conservació de la seva xarxa de parcs naturals i que, enguany, va comptar amb una dotació econòmica un 23% superior a la d'anys anteriors. També cal mencionar el suport que rebem de diferents organismes i entitats a projectes d'escala més local (e.g. Fundació Barcelona Zoo AMB, ajuntaments de Flix, Lleida, Tarragona, Terrassa, Vacarisses).

COMPTE DE PÈRDUES I GUANYS

2022

Ingressos per l'activitat	424.702,03
Vendes	1.173,93
Prestacions de serveis	363.438,08
Quotes	60.090,02
Aprovisionaments	-11.561,33
Devolució quotes	-7.161,33
Treballs realitzats per altres entitats	-4.400,00
Despeses de personal	-394.262,76
Sous	-297.582,53
Càrregues socials	-96.680,23
Altres despeses d'explotació	-384.554,46
Serveis externs	-376.262,63
Tributs	-8.291,83
Amortitzacions	-704,09
Subvencions i donacions	367.516,60
Altres ingressos	3.014,98
Resultat de l'exercici	4.150,97

Resum dels comptes de l'ICO durant 2022.

BALANÇ DE SITUACIÓ

2022

Actiu	
Actiu no corrent	23.199,53
Actiu corrent	602.874,88
Total actiu	626.074,41
Passiu	
Patrimoni net	525.377,60
Passiu corrent	100.696,81
Total patrimoni net i passiu corrent	626.074,41

COTPC22: de Barcelona a València, passant per Menorca

La tercera edició va tenir lloc a València amb l'assistència de més de 100 inscrits i la presentació de diverses xerrades plenàries, taules rodones, tallers, més de 30 presentacions orals i pòsters de temàtiques molt variades.

Es van servir perquè la tercera edició del Congrés d'Ornitologia de Terres de Parla Catalana veïés la llum, aquest cop a València, organitzat pels companys de la Societat Valenciana d'Ornitologia (SVO). Aquest congrés, que té com a finalitat presentar la feina que s'està fent sobre ornitologia arreu dels territoris de parla catalana, va tenir una nodrida representació, com a ponents, del personal de l'ICO i va servir per exposar alguns dels projectes en què havíem estat treballant darrerament.

La cirereta del pastís va ser l'oferiment –rebut amb entusiasme, per cert– per part de l'Antoni Torre, de la delegació algueresa de l'Institut d'Estudis Catalans, per celebrar la quarta edició del COTPC, durant el 2024, a l'Alguer.

Us podeu descarregar el llibre de contribucions en el següent enllaç: https://cotpc.org/assets/files/lilibre_contribucions.pdf

▲ Taula rodona: 'Els atlas ornitològics en el context de les Terres de Parla Catalana'.
Foto: Raül Aymí

Presentació del Diccionari dels ocells del món

Durant 2022 es va fer la presentació oficial del Diccionari dels ocells del món amb dues sessions, una el 24 de setembre al Delta Birding Festival (DBF), i l'altra el 24 d'octubre al Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

El Diccionari dels ocells del món aplega 11.166 fitxes terminològiques relatives a les espècies d'ocells de tot el món, classificades en 36 ordres i 243 famílies. Ha estat elaborat pel TERMCAT, l'Institut Català d'Ornitologia i la Fundació Barcelona Zoo, amb la col·laboració d'un equip d'especialistes format per Raül Aymí, Rafel Cebrian († 2021), Jordi Clavell, Ponç Feliu, Manuel-Enric Giménez i Àlex Mascarell, agrupats en la Comissió dels Noms dels Ocells

en Català (CNOC).

El projecte ha costat uns 10 anys amb un equip de 5-6 persones d'origens diferents amb una bona relació de treball a través de l'intercanvi constatat d'arxius i prenent com a base la llista patró del HBW. Ha constatat d'una primera fase de creació de noves denominacions, revisió i adaptació de les existents i molta feina de revisió amb canvis taxonòmics freqüents que han suposat actualitzacions constants.

▲ Membres del CNOC i ponents de la presentació del Diccionari al Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Foto: TERMCAT.

NOCMIG: testimonis de la migració nocturna

El projecte de seguiment de la migració a través de l'enregistrament de reclams i sons que fan els ocells durant la migració nocturna segueix captivant nous seguidors en els darrers anys i el nombre d'hores de gravació i espècies detectades va en augment. Ens ho explica Xavier Riera.

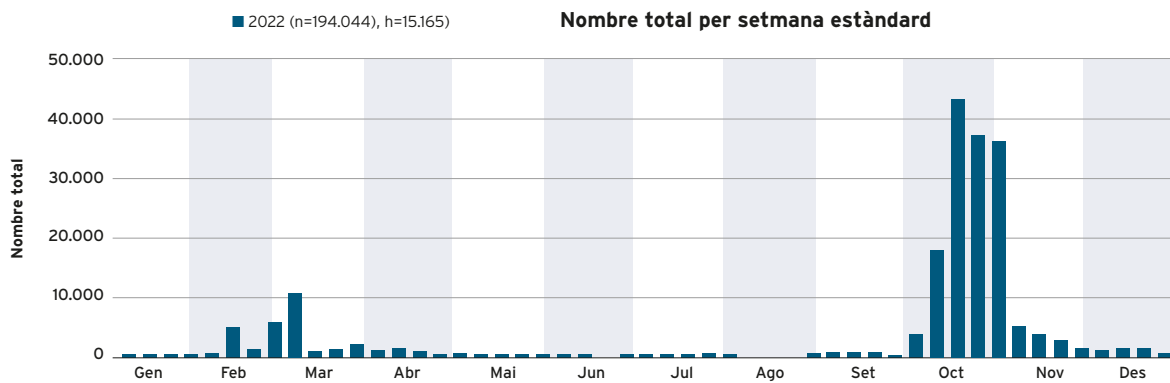
Arran d'una conferència sobre NOCMIG (*nocturnal migration*) realitzada per Magnus Robb al Delta Birding Festival 2019, alguns ornitòlegs catalans vam començar a gravar la migració nocturna que sobrevolava els terrats de casa nostra. El 2020, a causa del confinament, molta més gent s'hi va afegir i es va acabar

l'any havent recollit milers de dades. De seguida vam veure que, per estacions on s'enregistrava regularment i on es generaven, en conseqüència, moltíssimes observacions cada any, **ornitho.cat** no era el millor lloc on penjar-les. És per aquest motiu que vam crear un projecte ICO a **Trektellen**, un portal específicament dissenyat

per a pujar dades de migració, tant d'anellament, com de VISMIG (*visual migration*), com per descomptat de NOCMIG. L'any 2022, tot i que va haver un lleuger descens en el nombre d'estacions de NOCMIG actives a Catalunya, els registres a Trektellen encara van ser espectaculars.

2022 EN XIFRES

Nre. d'individus	Nre. de vocalitzacions	Hores de gravació	Nre. de tàxons
194.044	388.095	15.165	148

▲ Distribució temporal dels ocells enregistrats durant 2022

▲ Espècies més enregistrades durant 2022

Institut Català d'Ornitologia

Nat-Museu de Ciències
Naturals de Barcelona
Plaça Leonardo da Vinci 4-5
08019 Barcelona
Tel: 93 458 78 93

